

Карпусенко М. В.,
старший викладач кафедри ділової іноземної мови та перекладу
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
Карпусенко Н. В.,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри німецької філології та перекладу
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СИНТАКСИЧНИХ СТРУКТУР ПРЕЗИДЕНТСЬКИХ ДЕБАТІВ (НА ПРИКЛАДІ ТРЕТІХ ДЕБАТІВ Х. КЛІНТОН ТА Д. ТРАМПА)

Анотація. У статті проаналізовано стилістичні особливості синтаксичних структур президентських дебатів. Наведено розподіл синтаксичних засобів виразності за групами: експансії, редукції, трансформації синтаксичної структури та зміни типу речення.

Ключові слова: політичний дискурс, президентські дебати, стилістичні синтаксичні структури, засоби виразності.

Постановка наукової проблеми та її значення. Політичний дискурс відіграє все більш важливу роль у житті сучасних суспільств. Яскравим прикладом політичного дискурсу є президентські дебати, адже саме тут маємо змогу дослідити непідготовлене мовлення політиків. Саме цим зумовлена актуальність нашого дослідження.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Важливим з точки зору сучасної лінгвістики є дослідження різних аспектів англomовного політичного дискурсу: інтердискурсивність політичного дискурсу досліджена І.С. Шевченко [10], когнітивно-комунікативні характеристики – О.В. Горіною [2], мовностилістичні особливості політичної полеміки – І.В. Лосєвою [4], лінгвокогнітивний та комунікативно-когнітивний аспекти формування іміджу президента – М.Б. Тхіром [8], когнітивно-комунікативні аспекти президентського дискурсу Барака Обама – А.А. Прокopenко [6], аргументативно-сугестивний потенціал складних синтаксичних структур – А.Ю. Понікарьовою [5], тактики ініціації говоріння в електоральному дискурсі – М.Л. Льченко [3], семантичні та прагмалінгвістичні особливості побудови авторами британського парламентського дискурсу, що транслюється через Інтернет, – Г.Л. Рябокoнь [7]. Мовлення політиків у дебатах підпорядковане реалізації певних комунікативних стратегій. Успішність такої реалізації багато в чому залежить від вживання стилістичних засобів виразності: лексичних та синтаксичних. Саме тому метою нашого дослідження є вивчення стилістичних особливостей синтаксичних структур англomовних президентських дебатів. Українські мовознавці вже досліджували синтаксис політичного дискурсу (О.В. Горіна, А.Ю. Понікарьова, М.Б. Тхір та ін.) [3; 5; 8; 9]. Зокрема, у дослідженні М.Б. Тхіра висвітлені засоби стилістичної виразності у взаємозв'язку з комунікативними стратегіями та тактиками [9]. Не досить дослідженими вважаємо стилістичні засоби виразності, які вживаються Д. Трампом та Х. Клінтоном у президентських дебатах. У цій роботі ми розглянемо стилістичні особливості синтаксису.

Матеріалом дослідження є текст третіх президентських дебатів між Д. Трампом та Х. Клінтоном.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Усі синтаксичні стилістичні засоби можна поділити на синтаксичні засоби виразності та стилістичні прийоми. Під синтаксичними засобами виразності слід розуміти:

– нормативні структури, виразність яких визначається контекстом, наприклад, типом композиційно-мовленнєвої форми, планом викладу, типом тональності та ін.;

– синтаксичні структури, що мають більш визначений, хоча й абстрактний характер виразності, наприклад, довжина речення, порядок слів у реченні, семантичний тип речення.

Під стилістичними прийомами розуміють незвичні сполучення та розташування частин структури як у межах одного речення, так і в межах цілого текстового фрагмента [1, с. 299].

Зміна структури речення може розглядатися як джерело синтаксичної виразності. Із цим процесом пов'язані такі стилістичні засоби: *редукція синтаксичної структури (PCC); експансія синтаксичної структури (ECC); трансформація структури або типу речення (TCTP)*.

До засобів PCC відносяться навмисне та ненавмисне випущення. Приклади навмисного випущення характерні для обох кандидатів.

Х. Клінтон: *When it comes to the wall that Donald talks about building, he went to Mexico, he had a meeting with the Mexican president. Didn't even raise it.*

У цьому прикладі йдеться про навмисне випущення особового займенника *he*, що зумовлюється комунікативною достатністю, адже з контексту зрозуміло, що йдеться про Д. Трампа.

Д. Трамп: *First of all, I had a very good meeting with the president of Mexico. Very nice man.*

За допомогою цього випущення Трамп спрощує своє мовлення, щоб зробити його доступнішим для свого електорату.

Ненавмисне випущення є притаманним лише Д. Трампу:

Our country is so, so – it's just so imperative that we have the right justices.

На нашу думку, ці випущення пов'язані з непродуманістю мовлення Д. Трампа. У результаті деякі його висловлення не мають закінчення, він починає нове речення.

До засобів *експансії синтаксичної структури* ми відносимо різні види повторів та вставні конструкції. Проаналізувавши низку повторів у третіх президентських дебатах між Х. Клінтоном та Д. Трампом, ми можемо запропонувати розподіл за такими ознаками: за місцем у висловленні, за рівнем тавтологічності та за метою вживання.

До першої групи належать анафоричні та епіфоричні повтори, що вживаються на початку та в кінці висловлення відповідно. Наприклад,

Д. Трамп: *They will have a conservative bent. They will be protecting the Second Amendment. They are great scholars in all cases, and they're people of tremendous respect. They will interpret the Constitution the way the founders wanted it interpreted.*

У цьому прикладі Трамп використовує у межах 4 речень навіть 2 паралельні анафоричні конструкції.

Х. Клінтон також вживає повтори, зокрема, епіфоричні:

For me, that means that we need a Supreme Court that will stand up on behalf of women's rights, on behalf of the rights of the LGBT community, that will stand up and say no to Citizens United, a decision that has undermined the election system in our country because of the way it permits dark, unaccountable money to come into our electoral system.

До другої групи належать повтори, в основі яких лежить тавтологія. При цьому нами були виявлені приклади тавтології як такої:

CLINTON: *Well, that's because he'd rather have a puppet as president of the United States.*

TRUMP: *No puppet. No puppet.*

CLINTON: *And it's pretty clear...*

TRUMP: *You're the puppet!*

CLINTON: *It's pretty clear you won't admit...*

TRUMP: *No, you're the puppet.*

У вищенаведеному прикладі Д. Трамп повторює як власні слова, так і слова опонента. При цьому для мовлення Д. Трампа також характерні прості контактні повтори:

Something happened recently where Justice Ginsburg made some very, very inappropriate statements toward me and toward a tremendous number of people, many, many millions of people that I represent.

Окрім простої тавтології, кандидати також вдаються до вживання синонімічних лексичних та синтаксичних конструкцій задля уникнення простої тавтології:

Х. Клінтон: *Of course we're going to protect and defend the Second Amendment.*

До третьої групи належать повтори, які слугують для когерентності висловленої думки та використовуються для надання цілісності серії логічно пов'язаних висловлень:

Х. Клінтон: *But I feel that at this point in our country's history, it is important that we not reverse marriage equality, that we not reverse Roe v. Wade, that we stand up against Citizens United, we stand up for the rights of people in the workplace, that we stand up and basically say: The Supreme Court should represent all of us.*

That's how I see the court, and the kind of people that I would be looking to nominate to the court would be in the great tradition of standing up to the powerful, standing up on behalf of our rights as Americans.

У цьому прикладі поряд з вживанням повторів для надання когерентності висловлюванню Х. Клінтон використовує іншу граматичну конструкцію задля уникнення тавтології.

До другої групи засобів ЕСС ми відносимо вставні конструкції, які слугують джерелом додаткової інформації про певну частину висловлення.

Д. Трамп: *I believe if my opponent should win this race, which I truly don't think will happen, we will have a Second Amendment which will be a very, very small replica of what it is right now.*

Х. Клінтон: *Well, I would like to say to everyone watching tonight that I'm reaching out to all Americans – Democrats, Republicans, and independents – because we need everybody to help make our country what it should be, to grow the economy, to make it fairer, to make it work for everyone.*

На нашу думку, мовці намагаються за допомогою цих вставних конструкцій додати інформацію, яка відноситься до семантичних одиниць, які розташовані на початку або в середині речення. Пізніше ця думка може бути втрачена. Слід зазначити, що подібні вставки не порушують структури основного висловлення.

До групи трансформації структури або типу речення ми відносимо емфатичні структури та риторичні питання.

Емфатичні конструкції виступають у граматиці інтенсифікатором лексико-граматичного значення одного з елементів синтаксичної структури. Ця властивість має великі можливості виразності, адже з її допомогою можна виділити та підкреслити певні члени речення [1, с. 310].

Х. Клінтон: *And what I was saying that you referenced. Chris, was that I disagreed with the way the court applied the Second Amendment in that case, because what the District of Columbia was trying to do was to protect toddlers from guns and so they wanted people with guns to safely store them.*

Одним із засобів досягнення емфатичного ефекту є інверсія, до якої також вдаються кандидати:

Д. Трамп: *And she was forced to apologize. And apologize she did.*

Риторичні запитання відрізняються від звичайних тим, що вони, по суті, є твердженнями, а запитаннями – лише за формою. Саме ця зміна типу речення дає нам змогу відносити такі запитання до цієї групи стилістичних засобів.

Д. Трамп: *Saudi Arabia, nothing but money. We protect Saudi Arabia. Why aren't they paying?*

На наступному прикладі ми можемо пересвідчитися, що мовець, який ставить риторичне запитання, не потребує відповіді на нього, він її знає і надає її аудиторії:

Х. Клінтон: *That is a plan that has been analyzed by independent experts which said that it could produce 10 million new jobs. By contrast, Donald's plan has been analyzed to conclude it might lose 3.5 million jobs. Why? Because his whole plan is to cut taxes, to give the biggest tax breaks ever to the wealthy and to corporations, adding \$20 trillion to our debt, and causing the kind of dislocation that we have seen before, because it truly will be trickle-down economics on steroids.*

Необхідно також зауважити, що в одній серії логічно пов'язаних висловлювань кандидати можуть використовувати різні синтаксичні структури одночасно:

Х. Клінтон: *You know, I think when we talk about the Supreme Court, it really raises the central issue in this election, namely, what kind of country are we going to be? What kind of opportunities will we provide for our citizens? What kind of rights will Americans have?* (три анафоричні повтори та риторичні запитання)

Д. Трамп: *I feel that the justices that I am going to appoint – and I've named 20 of them – the justices that I'm going to appoint will be pro-life. They will have a conservative bent. They will be protecting the Second Amendment. They are great scholars in all cases, and they're people of tremendous respect. They will interpret the Constitution the way the founders wanted it interpreted. And I believe that's very, very important* (різні види повторів та вставна конструкція).

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Під час президентських дебатів учасники вживають різноманітні стилістичні синтаксичні структури, зокрема: стилістичні засоби редуції структури, експансії структури, трансформації структури та зміни типу речення. Ці структури виконують низку цілей, як-то: досягнення когерентності між серіями логічно пов'язаних висловлювань, донесення до аудиторії додаткової інформації, активізація уваги адресата тощо. Перспективним вважаємо дослідження взаємозв'язку між стилістичними засобами виразності та комунікативними стратегіями та тактиками.

Література:

1. Брандес М.П. Стилистика текста: Теоретический курс: учебник для студентов вузов. 3-е изд. пер. и доп. М.: Прогресс-традиция. ИНФРА-М, 2004. 416 с.
2. Горіна О.В. Когнітивно-комунікативні характеристики американського електорального дискурсу республіканців: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2008. 21 с.
3. Ільченко М.Л. Тактики ініціації говоріння в англомовному електоральному дискурсі (на матеріалі передвиборчих теледебатів). Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна. 2012. № 1003. Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов. Вип. 70. С. 34–40
4. Лосева І.В. Мовностилістичні особливості політичної полеміки кандидатів у президенти США (на матеріалі інтернет-дискурсу): дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Л.: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 261 с.
5. Понікарьова А.Ю. Аргументативно-сугестивний потенціал складних синтаксичних структур англомовного політичного дискурсу: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2016. 20 с.
6. Прокопенко А.А. Президентський дискурс Барака Обами: когнітивно-комунікативні аспекти: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2016. 23 с.
7. Рябоконт Г.Л. Дискурсивні особливості інтернет-публікацій дебатів британського парламенту: дис. ... канд. філол. наук: 10.01.08. К.: КНУ «Киево-Могилянська академія», 2005. 276 с.
8. Тхір М.Б. Створення іміджу президента в американському політичному дискурсі: лінгвокогнітивний та комунікативно-когні-

тивний аспекти (на матеріалі політичних промов Барака Обами): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Херсон. держ. ун-т. Херсон, 2014. 295 с.

9. Тхір М.Б. Реалізація комунікативної стратегії презентації в політичних промовах Президента США Б. Обами. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. РОЗДІЛ II. Комунікативна лінгвістика. 4, 2015. С. 168–172.
10. Шевченко І.С. Інтердискурсивність політичного дискурсу. Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. 2009. № 848. Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов. Вип. 58. С. 53–57.

Джерело ілюстративного матеріалу:

1. Clinton vs. Trump (3rd debate) URL: <https://www.politico.com/story/2016/10/full-transcript-third-2016-presidential-debate-230063>

Карпусенко М. В., Карпусенко Н. В. Стилистические особенности синтаксических структур президентских дебатов (на примере третьих дебатов Д. Трампа и Х. Клинтон)

Аннотация. В статье проанализированы стилистические особенности синтаксических структур президентских дебатов. Приведено распределение синтаксических средств выразительности по группам: экспансии, редуции, трансформации синтаксической структуры и изменения типа предложения.

Ключевые слова: политический дискурс, президентские дебаты, стилистические синтаксические структуры, средства выразительности.

Karpusenko M., Karpusenko N. Stylistic peculiarities of syntax structures of presidential debates (as illustrated by 3rd Clinton–Trump debate)

Summary. The article analyzes stylistic peculiarities of syntactic structures of presidential debates. It looks at the breakdown of syntactic means of expressiveness into groups: expansion, reduction, syntactic structure transformation and sentence type change.

Key words: political discourse, presidential debate, stylistic syntax structures, means of expressiveness.